

Kertomus EL Kaustisen yhdistyksen jäsenmatkasta 10.-16.8.2018 Viron Haapsaluun, Hiidenmaalle ja Saarenmaalle.

Aikaisemmilla matkoillamme Viroon ovat tutuiksi tulleet Tallinna, Tartto, Setumaa, Pärnu, Itä-Virumaa ja Narva, Rakvere ja Saarenmaakin. Olemme viisi vuotta sitten viettäneet viikon Saarenmaalla, tällä kertaa kuitenkin lähdimme jälleen hakemaan erilaisia, mielenkiintoisia välietappeja.

Perjantai-aamuna kymmenes päivä elokuuta R.Uusisaloon liikenteen bussi keräsi meidät, Kaustisen eläkeyhdistyksen 48 iloista ja verratonta jäsentä, kyytiin, ja matka kohti seikkailuja alkoi. Kahden pysähdyksen taktiikalla ajettiin Helsingin Länsisatamaan, josta Tallink M/S Megastar kantoi meidät suhteellisen rauhallisen meren yli Tallinnaan.

Tallinnasta ajoimme suoraan Haapsaluun paikallisen matkaoppaan kertoessa faktoja ja tarinoita Viron historian lähimenneisyydestä. Lähestyttäessä Haapsalua kuulumme enemmän ”Pohjolan Venetsian” maisemista, historiasta ja tästä päivästä. Majoituimme ensimmäiseksi yöksi Haapsalun Fra Mare -kylpylään. Iltapalalla pääsimme ikään kuin vahingossa kuulemaan perinteistä eestiläistä naislaulantaa, sillä ryhmä paikallisiin kansallispukuihin pukeutuneita naisia oli esiintymässä kylpylän muille vieraille järjestetyssä yksityistilaisuudessa.

Illan vietimme seurustellen tai tutustuen pienellä rantabulevardipromenadilla Haapsalun perinteisiin merenrantamaisemiin.

Haapsalussa

”Elämä Haapsalussa on rauhallista kuin Jumalan selän takana.”

Parin tunnin ajomatkan päässä Tallinnasta sijaitseva Haapsalu on rauhallinen pikkukaupunki, jonka kapeat kadut ja viehättävän romanttiset puutalot hurmaavat matkailijan. Perinteikäs kylpyläkulttuuri antaa leimansa kaupungille, jonka ensimmäinen mutakylpylä avattiin vuonna 1825. Aikoinaan Haapsalu oli jopa venäläisten keisarien suuresti suosima kesäviettopaikka. Sitä on kutsuttu myös Pohjolan Venetsiaksi, sillä kaikki sen tiet vievät vettä kohti.

Fra Mare Thalasso Spa on rauhallinen ja kodikas hotelli mäntymetsän keskellä lähellä meren rantaa ja vain kävelymatkan päässä Haapsalun Vanhastakaupungista. Sen monipuolisiin kylpylähoitoihin kuuluu ainutlaatuisen mudan, meriveden, meri-ilman ja merilevän käyttö virkistys- ja hoitotarkoituksiin. Fra Mare Thalasso Spa tarjoaakin miellyttävän vaihtoehdon joko yksin tai ystävien, työkavereiden tai perheen kanssa tapahtuvaan rentoutumiseen.

Fra Mare Span kylpyläpalveluita emme tällä kertaa ehtineet käyttämään, vaan lauantaina heti aamupalan jälkeen kuljettajamme Jari Uusisalo tarjosi meille pienen kiertoajelun Haapsalun kaupungin keskustassa

Haapsalun vanha rautatieasema oli käytössä vuosina 1905 – 1995. Varsinaisen asemarakennuksen lisäksi erityistä on 216 metriä pitkä katettu laitur. Nykyään asema toimii kaukoliikenteen linja-autoasemana ja lisäksi rautatiemuseona.

Näimme myös vilauksen Haapsalun piispanlinna tornista. Linna on kaupungin vetonauloja. Siellä viihtyvät kaikenikäiset. Linnoituksessa on eri osia, mm. huomionarvoinen tuomiokirkko. Kaupungin ulkopuolella ajoimme vanhalle lentokentälle, joka nykyisin toimii pääasiassa erilaisten autoharrastajien kiihdytys- ja kartingajoratana.

Ja niin Haapsalu jäi taakse, kun jatkoimme matkaa Rohunkylästä Hiidenmaalle pikkuisen komeammalla lautalla.

Hiidenmaalla

Oppaamme Urmas teki ilmiömaisilla kertojantaidoillaan tutustumisen Hiidenmaan saareen lähes unohtumattomaksi. Jälkeenpäin muisteltuna Hiiumaan nähtävyydet eivät sisälly maailman seitsemään ihmeeseen eivätkä kuulu Guinnessin ennätysten kirjaan. Mutta miten voikaan elävällä kerronnalla saada muutaman erityisen yksityiskohdan tasamatalan saaren metsikköjen keskeltä elämään ja tuntumaan tavattomalta!

Yhdessäkin päivässä ehtii nähdä paljon.

Urmaksen mukaan ”Hiidenmaa on Viron turvallisim paikka”. Se sijaitsee Saarenmaan pohjoispuolella, ja sen pinta-ala on noin 1000 neliökilometriä. Asukasluku on - ”laskutavasta riippuen” - 8000 tai 12 000 . Saaren keskuspaikka on Kärđla, ”saaren suurin, saaren pienin ja saaren ainoa kaupunki sekä saaren pääkaupunki”. Kärđla on saaren turvallisim paikka”.

Hiidenmaa, Viron pienin maakunta ja Saarenmaan jälkeen toiseksi suurin, metsäinen saari, on 60 kilometriä leveä ja pohjoisesta etelään pituutta sillä on 40 kilometriä. Rantaviivaa saarella on yhteensä 325 kilometriä. Tieverkosto saarella on hyvin suppea ja vain osa on teistä on päällystetty. Hiidenmaan sisäosat ovat hyvin soisia alueita. Saaren asutus on keskittynyt lähinnä veden äärelle.

Matkailusta on tullut Hiidenmaalle tärkeä elinkeino. Hiidenmaan metsissä elää rikas riistaeläinkanta ja osa turisteista tulee sinne metsästämään. Kalastus ja kalateollisuus antavat osalle asukkaista elannon, samoin vähäinen muovi- ja kalusteteollisuus. Muualle Viroon toimitettavat Hiidenmaan maitotuotteet, kuten juusto, jogurtit ja maitorahka kerryttävät ”vientituottoja”.

Neuvostovallan aikana ulkomaalaisilla ei olisi ollut mitään asiaa Hiidenmaalle, virolaisetkin joutuivat anomaan matkustuslupan saarelle. Hiidenmaa oli rajavyöhykettä ja täynnä sotakalustoa ja neuvostosotilaita, koska vihollisen kuviteltiin hyökkäävän lännestä. Muistona noilta ajoilta ovat vieläkin vartiotornit rantaviivan tuntumassa. Oikeastaan hiidenmaalaiset ovat tyytyväisiä neuvostoaajan eristyneisyyteen. Saatiin olla rauhassa ja luontokin säilyi suuremmitta kolhuitta.

Reigin kirkko vihittiin käyttöön vuonna 1802. Sen on rakennuttanut Otto Reinhold Ludvig von Ungern-Sternberh itsemurhan tehneen poikansa muistolle. Kirkko on erityisesti kuulu arvokkaasta taidekokoelmasta ja lisäksi yksi kirkon ylpeyden aiheista on aidot hiidenmaalaiset urut.

Historiallinen ja myyttinen Ristimäki

Ruotsalaisuus liittyy hyvin tiiviisti Hiidenmaan historiaan. Hiidenmaalaisissa onkin paljon ruotsalaista perimää. Esimerkiksi virolaisten mielestä hiidenmaalaisen pitkäkasvuisuus viittaa ruotsalaisuuteen. Ruotsalaisia oli aikanaan saarella maaorjina, kunnes Venäjän tsaari Katariina II vapautti heidät maaorjuudesta sillä edellytyksellä, että he muuttavat Etelä-Ukrainaan. Yli tuhat ihmistä lähti kävellen matkalle koko omaisuus mukanaan. Matka kesti noin vuoden ja perille saapui vain noin puolet matkaan lähteneistä. Ristimäki on siksikin historiallinen paikka, sillä sinne Hiidenmaalta lähteneet rantaruotsalaiset matkallaan ensimmäiseksi pysähtyivät, ja siellä he pitivät lähtöjumalanpalveluksen 20.8.1781.

Urmas kertoi toisenkin, myyttisemmän, tarinan Ristimäestä. Myytin mukaan Ristimäen kohdalla kapealla tiellä törmäsivät aikanaan kaksi hääkulkuetta, jotka ajautuivat keskenään tappeluun. Nujakassa toisesta kulkueesta menehtyi morsian ja toisesta sulhanen.

Kumpaankin kertomukseen sopii, että nykyään Ristimäellä jokainen pysähtynyt turisti tai paikallinen asukas voi tehdä mäelle lähiympäristön luonnon raaka-aineista oman ristinsä. Mekin teimme omamme, sillä ristin pystyttäminen lupaa tekijälleen onnea.

Poikkesimme myös vuonna 2013 paljastetulle sotamuistomerkillle Kärđlan kauniiseen keskusta. Muistomerkki on pystytetty sodassa kaatuneiden hiiumaalaisten kunniaksi. Erityisen merkittävää on, että sotahistoriansa vuoksi kiveen (taustalla) painetut henkilöt ovat taistelleet Suomen, Saksan ja Neuvostoliiton joukoissa.

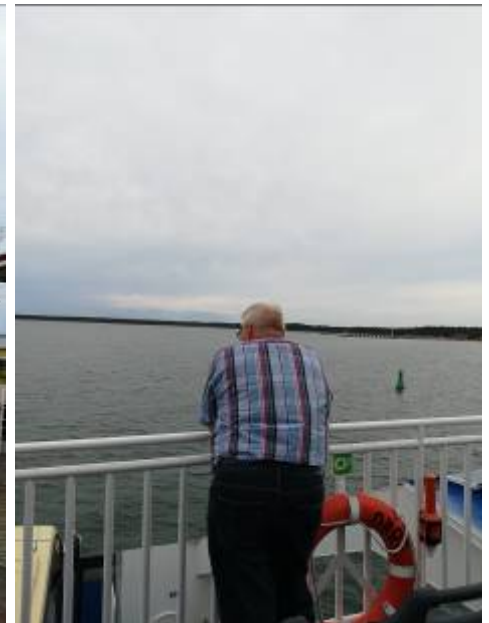

Lounastimme Hiidenmaan legendaarisessa Viinaköök -ravintolassa runsaasta, seisovasta pöydästä. Keitot olivat aivan hunajaisen maukkaita, pääruuasta puhumattakaan.

Majatalo ja kodikas ravintola on kunnostettu Kõrgessaaren kartanon vuonna 1881 rakennettuun viinatehtaaseen.

Matkalla poikettiin myös pikipäin katsomassa Kôpun majakkaa, joka on maailman kolmanneksi vanhin toimiva majakka. Tornin korkeus maanpinnasta on 36 m ja majakan valon korkeus on 102 m merenpinnasta. Majakka on rakennettu vuosien 1531-1560 aikana.

Hiidenmaan kierroksen jälkeen oli taas edessä lauttamatka. Ennen satamaan saapumista Urmaksella oli paljon tarinaa rannalla lahoavista laivavanhuksista. Ja sitten matka jatkuikin, tosin hiukan pienemmällä paatilla välillä Söru – Triigi, Hiidenmaalta Saarenmaalle ja sitten bussilla kohti Kuussaarta!

Saarenmaalla

Pian Saarenmaalle rantautumisen jälkeen ilmestyikin eteemme Anglan tuulimyllykylä, johon hetkeksi pysähdyimme. Tuulimyllythän kuuluvat hyvin oleellisina Viron maisemiin, ja tämä kylä on ainoa Saarenmaalla alkuperäisen ilmeensä säilyttänyt tuulimyllykukkula. Anglan tuulimyllykompleksin tärkeä osa tänä päivänä on Anglan perinnekulttuurikeskus, jossa voi perehtyä kansallisiin käsityötaitoihin, osallistua esitteleviin tapahtumiin ja maistaa Anglan ruisleipää. Oleellista toiminnassa on pyrkimys opettaa lapsille esivanhempien käsityötaitoja.

Kuressaareen ja kylpylähotelliimme Rütliin saavuimme parahiksi ennen buffetillallista, joka oli muutenkin koko lomamme ajan nautittavissa naapurissa, Meri –hotellin ravintolassa. Kävellessämme syömään saatoimme seurata hotellien edessä olevan lahden toisella puolella tapahtuvia Kuressaaren meripäivien päätösseremonioita. Ja komeat olivat vielä yömyöhäiset laser-ilotulitukset!

Hotelli Rütlin edustalla riitti näkemistä. Aivan lähelle aukeavan lahden rannalla, ruokapaikkamme Meri-hotellin pihassa, Suur Töll vaimonsa Piretin kanssa kantoi päivästä toiseen suurta kalansaalistaan.

Suur Töll on saarenmaalaisessa tarinankerronnassa esiintyvä suurikokoinen hiisi, joka asui Saarenmaalla vaimonsa Piretin ja poikansa Noor Töllin kanssa. Suur Töll liitetään useisiin paikannimiin tai niiden syntytarinoihin erityisesti Saarenmaalla.

Toisaalla näkyi Kuressaaren kaupunginpuiston kohokohta, vallihautojen ympäröimä Piispanlinna. Se on kaunis, suuri kokonaisuus, jossa toimii Saarenmaan museo, ja jossa on paljon muutakin nähtävää. Kesäisin siellä on kaikenlaista toimintaa työpajoista erilaisiin esityksiin.

Linna sai alkunsa jo 1200-luvulla. Se rakennettiin hallinnoimaan aluetta ja antamaan turvapaikan suurelle ihmisjoukkoille esimerkiksi sodan aikoina.

Rütliä vastapäätä toisella puolella katua on mukava pikkukahvila. Vihreässä talossa on rannan puolella tilava terassi ja rakennuksen sisällä voi ostaa kahvit rekvisiittana olevan keltaisen pikkubussin ikkunasta.

Kaupungilla kävellessä voi ihailla esimerkiksi itsenäisyystaisteluissa henkensä menettäneiden muistoksi pystytettyä komeaa sotamuistomerkkiä.

Sunnuntaina alkoivat sitten puolihioidolliset virkistyspäivät lääkärintarkastuksineen ja hoitoineen. Klassisten hierontojen lisäksi nautimme erilaisista yrttikylvyistä, parafiinihoidoista, suolahuoneesta, VelusJet –hierontasänygstä ja vedenalaisista Atlantic –suihkuhieronnoista. Toki aikaa jäi myös kaupunkikävelyille, tutustumiselle vallihautojen ympäröimään Piispanlinnaan, tavarataloretkelle ja seurusteluun. Mukavaa oli istua yhdessä hienon hotellin tiloissa missä vain ja milloin vain, jutella ja nauraa yhä paremmille ja paremmille tarinoille. Ryhmähenki oli aivan mahtava, kaikki tunsivat kuuluvansa joukkoon.

Päivän kohokohta oli, kun saavuimme Muhun saarella NamiNamasteen, ja itse emäntä Sikke Sumari toivotti meidät kaikki kädestä pitäen tervetulleiksi hänen omaan kesäpaikkaansa. Sikke kertoi, miten hän oli Risto Matti Ratian avulla paikan löytänyt, mitä saanut siellä aikaan ja mitä kaikkea NamiNamaste nykyisin on. Jo osittain ränsistyneestä pihapiiristä oli kehkeytynyt viehättävä, vehmas ja kodikas kokonaisuus kaislakattoisine päärakennuksineen, maakellareineen ja saunakomplekseineen. Paikka oli meille tavallaan ennestään ”tuttu” siellä kuvatusta televisiosarjasta Ruokaa rakkaudella -Sikke Sumari. Söimme lounaan pihan laidalla jököttävässä riihessä, jossa mm. juuri edellisenä viikonloppuna oli vietetty häitä. Alkuruokana nautimme nokkoskeittoa ja Saarenmaan mustaa leipää sekä pääruokana luomuhärkää ja perunamuusia juureksilla. Ja business-nainen kun paikan emäntä on, monen kaustislaisen matkamuistoihin kuuluvat nyt NamiNamaste Sikke Sumari - ruokakirja ja suihkepullo Luomuxtra neitsytoliiviöljyä.

Sikke Sumari kirjoittaa Namasteen kotisivuilla: Namaste on yli sata vuotta vanha kalastajatila Saarenmaan Muhun saarella, alkuperäiseltä nimeltään Vana-Tähvena. Uudeksi nimeksi annoin sille sanskritinkielisen tervehdyksen “namaste,” tervetuloa sydämeeni. Nami-lisäys siihen tuli, kun kymmenen vuotta sitten ryhdyin järjestämään tilalla kokkauskursseja ja tarjoamaan matkustavaisille yösiijaa ja keittiömme herkullisia antimia.

Ja jälleen Saarenmaalla

Tiistai- ja keskiviikkopäivät hurahtivat hoidoissa ja kunkin matkalaisen omavalintaisen ajankulun merkeissä. Illoin kuitenkin kokoonnuttiin yhteen, tiistaina yhteislaulantaan ja keskiviikkona ohjelmalliseen illanviettoon. Viimeisen illan ”läksiäisjuhlassa” aluksi Anneli Kadarik, paikallinen opas, palautti meidät monien miljoonien vuosien takaisesta historiasta Saarenmaan nykypäivään kertoen niin lasten, aikuisten kuin vanhustenkin elämästä tämän vuosituhannen saarella. Tuttuun tapaan kokosimme omat osaavat voimamme ja ilta kului hyvin viihteellisesti, saattoipa koti-ikäväkin vähän nostaa päätään jo puheenjohtajan laulun ja naisten runojen jälkeen tai viimeistään vahvistetun mieskvartetin laulaessa Kultaisista vuosista. Vielä maatemennessä korvissa kaikui yhteisesti kajautettu ”Ei sellist küll maailmas kusagil leidu, kui Saaremaa heinamaal juunikuu ööl!”

Torstaina aamiaisen jälkeen alkoi kotimatka. Jätimme taaksemme Saarenmaan pääkaupungin Kuussaaren, ja lomamatkamme neljäs lautta kuljetti meidät Kuivastusta Virtsuun, Muhun saarelta Viron mantereelle. Leppoisasti matkattiin sitten bussilla pari tuntia kohti Tallinnaa, välillä vähän jaloiteltiin ja pidettiin pieni kuljettajamme tarjoama autokahvitaukokin. Aikaa jäi vielä tehdä viimeiset ostokset Tallinnassa, ennen kuin autolautta Tallink M/S Star saattoi meidät turvallisesti Helsingin satamaan. Raukeina, monia kokemuksia rikkaampina ja ennen kaikkea onnellisesti puolen yön jälkeen saavuimme Kaustiselle ja pääsimme omaan sänkyyn tuttujen lakanoiden väliin.

Teksti Terttu Hanhikoski, netti apuna
Kuvat Aulis Kaunisto, Heimo ja
Terttu Hanhikoski

”Matkailu avartaa, ja jos ei koskaan lähde, puuttuu paluutkin”!

Terttu Hanhikoski